

KİŞİSEL TUTUM, ÖZNEL NORM VE ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜNÜN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Adnan KALKAN*

ÖZET

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde demografik etkenlerin, kişisel tutumun, öznel normun ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyetine etkisini sorgulamaktadır. Hazırlanan çalışmada girişimcilik kavramı, girişimcilik niyeti ve girişimcilik niyetini etkilediği düşünülen kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü açıklanmıştır. Algılanan davranış kontrolü kavramının netliğe kavuşturulması için Planlanmış Davranış Teorisi ile ilgili bilgi verilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmış ve bu anket Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinde kişisel tutumun, algılanan davranış kontrolünün “girişimcilik niyeti” üzerinde etkilerinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti, Algılanan Davranış Kontrolü. Jel Sınıflandırması: L26.*

THE EFFECT OF PERSONAL ATTITUDE, SUBJECTIVE NORM AND PERCEIVED BEHAVIORAL CONTROL ON ENTREPRENEURIAL INTENTION: AN APPLICATION ON UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

This study examines the effect of demographical factors, personal attitudes, subjective norm and perceived behavioral control on entrepreneurship intention concerning university students. In this study, the entrepreneurship concept, entrepreneurship intention and individual attitude, subjective norm and perceived behavior control, which are supposed to affect

* Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, 15300 Bucak/BURDUR-TÜRKİYE, adnankalkan@mehmetakif.edu.tr

entrepreneurship intention, are explained. The Theory of Planned Behavior is explained to clarify the Perceived Behavioral Theory. Questionnaire was used to collect data and it was conducted on the students of Mehmet Akif Ersoy University. According to the research result, individual attitude and perceived behavioral control were found to be important factors in determining entrepreneurial intention.

Key Words: *Entrepreneurship, Entrepreneurial Intention, Perceived Behavioral Control. Jel Classification: L26.*

1. GİRİŞ

Literatürde girişimcilik niyetinin şirket kurma kararında çok önemli bir rol oynadığı gittikçe artan bir şekilde tartışılmaktadır. Zaman içerisinde girişimciliğin örgütler için oldukça önemli bir konu olduğunun anlaşılmasıyla bu konuya daha fazla ilgi gösterilmiş ve bu konu hakkında pek çok araştırma yapılmıştır. Girişimciliğin örgütler için bu önemi beraberinde girişimci kişileri diğerlerinden ayırma gereğini doğurmuştur. Yapılan araştırma ve çalışmalarda girişimci bireyi diğer bireylerden ayırmak için kişilik özellikleri arasındaki farklılıklar üzerinde durulmuş ve girişimci kişilik tespit edilmeye çalışılmıştır.

Girişimcilik faaliyeti genellikle bireyin arzu ve isteğine bağlı olarak ortaya çıkar. Bu bakımdan girişimcilik faaliyeti, niyet edilerek yapılan planlanmış bir davranıştır (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009:85). Literatürde girişimcilik niyetini belirleyen pek çok faktör olduğu tartışılmaktadır. Kişisel tutum, algılanan davranışsal kontrol, kişilik özellikleri, cinsiyet, yakın aile ve çevre bu faktörler arasında sayılabilir. Girişimcilik niyetini anlamada bilişsel değişkenlerin önemi Baron (2004) ve Shaver ve Scott (1991) tarafından vurgulanmıştır. Onlara göre, bu bilişsel odak (girişimcilik niyeti) girişimciliğin karmaşık sürecine aydınlatıcı bir bakış sunmaktadır. Diğer alanlarda (örneğin, eğitim ve psikoloji) bilişsel yaklaşımın etkileyici başarısı göz önüne alındığında girişimcilik alanına uygulandığı zaman pozitif sonuçlar vereceği ihtimali de yüksektir (Liñán ve Chen, 2009:593).

Bu çalışmadaki amaç, Liñán ve Chen tarafından daha önce geliştirilen ve iki farklı kültür (İspanya ve Tayvan) için uygulanan girişimci niyetin ölçülmesine yönelik olarak hazırlanmış anketin üniversite öğrencileri üzerinde uygulayarak kişisel tutum, algılanan davranış kontrolü ve öznel normun, öğrencilerin girişimcilik niyetini nasıl etkilediğini incelemektir.

2. TEORİ VE HİPOTEZ

2.1. Girişimcilik Kavramı

Genel olarak girişimci, ekonomiyi sürekli izleyerek yeni iş olanaklarını saptayan, sermayesini ve üretim için gerekli diğer kaynakları (işgücü, hammadde, araç-gereç, üretim yeri, vb.) bu yenilikçi faaliyetin gerçekleştirilmesi hedefine yönlendiren, bu amaç için örgütsel bir yapı kuran ve işleten gerçek ya da tüzel kişi/kişiler olup bu sürecin bütünü de girişimcilik olarak tanımlanmaktadır (Tanrıseven, 2004:1).

Girişimcilik, onsekizinci yüzyıldan başlayarak ekonomi literatürüne girmiş, etkilerini teknolojik gelişmelerin yaşama geçirilmesi yönünde göstermiştir (Kinay, 2006:2). Onsekizinci yüzyıldan itibaren literatüre giren bu kavram yukarıda verilen genel tanımın dışında da pek çok araştırmacı ve bilim adamı tarafından farklı açılardan ele alınarak açıklanmıştır. Girişimci kavramı, akademik olarak ilk kez 18. yüzyılda ekonomist Richard Cantillon tarafından kullanılmıştır. Cantillon'a göre girişimci; malları mutlak fiyatlarla satın alıp değişken, belirginleşmemiş fiyatlara satma riskini üzerine alan kişidir (Hatten ve Koh, 2002; Küçükaltan, 2009:23). Adam Smith ise 1776 yılında yayınladığı "Ulusların Zenginliği" adlı eserinde girişimciyi şu şekilde tanımlamıştır (Sciascia ve De Vita, 2004:4):

- Maceracıdır, riskli araştırma eyleminde bulunduğu için
- Proje sahibidir, geleceğe ilişkin tahminlerde bulunup planlar yaptığı ve proje hazırlama kabiliyetine sahip olduğu için,
- Sorumluluk ve risk üstlenendir, akıllıca riskler alan ve geri dönüşü olacağına inandığı yatırımlar yaptığı için,

Girişimcilik teorisine önemli katkılarda bulunan Hisrich ve Peters'e göre de girişimci; emek, hammadde ve diğer varlıkları daha büyük değer/imkân yaratacak şekilde bir araya getiren kişidir (Aytaç, 2006:141). Girişimcilik kavramına getirilen bu farklı tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere, girişimcilik ona hangi açıdan baktığınıza göre değişik anlamlar yüklenmektedir. Yine de bu farklı tanımlamalardan ortak bir çıkarım yapmak gerekirse girişimcilik, gerekli zaman ve çabanın tahsis edilmesiyle finansal, psikolojik ve sosyal risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişisel tatminin elde edildiği katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma sürecidir (Hisrich ve Peters, 2002:10; Ağca ve Yörük, 2006:161).

Girişimcilerle ilgili tanımlamalardan bir diğeri de, girişimcinin başkalarının göremediği fırsatları görüp bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi ve risk alma yatınlığıdır (Titiz, 1994:3). Girişimci; üç

temel faktörün etkisiyle oluşur. Bunlar; girişimci kişilik (kişisel tutum), girişimci yetenek (algılanan davranış kontrolü) ve girişimcinin sosyal çevresidir (özel norm) (Kinay, 2006:111).

Girişimcilik ile ilgili çalışma, araştırma ve tartışmalarda girişimciliği belirleyen faktör ya da faktörlerin neler olduğuna dair çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Genel olarak girişimci olmayı belirleyen faktörlerin literatürde üç yaklaşım altında incelendiği görülmektedir. Bu yaklaşımlar; bireysel yaklaşım (başarı ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe katlanma, kendine güven, yenilikçilik, aile, eğitim, kişisel değerler, yaş, iş tecrübesi, rol modelleri), çevresel yaklaşım (sosyal, politik, kültürel, ekonomik, teknolojik koşullar, toplumsal değer ve normlar) ve firma yaklaşımıdır (işletme içerisindeki faaliyetlere odaklanmak) (Özden, vd, 2008:5-7).

2.2. Girişimcilik Niyeti

Bu bölümde girişimci olmaya karar verme, yani “girişimcilik niyeti” üzerine odaklanılacaktır. Girişimcilik niyetinin belirlenmesinde kullanılan metotlar zamana göre farklılık göstermektedir (Liñán & Rodríguez, 2004:3). Yıllar boyunca girişimci olmaya karar verme faktörleri farklı şekillerde araştırılmıştır. Bazı araştırmacılar girişimcilikle doğrudan ilişkisi olan kişilik özelliğini araştırmışlardır. Daha sonra yapılan başka çalışmalarda da farklı karakter özelliklerinin, yaş, cinsiyet, inanç, eğitim seviyesi, ırk, iş tecrübesi gibi, girişimcilik niyeti ile ilişkisi araştırılmıştır (Liñán, 2004:3).

Bir önceki başlıkta ifade edilen bireysel yaklaşım, girişimciliği daha çok psikolojik, demografik ve psikolojik özellikleri ele alarak açıklamaya çalışmaktadır. Psikolojik olarak, bireylerin değerleri, tutumları, yaşadıkları deneyimleri, davranışların bilinçaltından etkilenmesi vb etkenler girişimcilik niyetlerini belirlemede önemli rol oynamaktadır. Psikolojik özellikleri olarak motivasyon, kendine güven, risk alma, sabır vb davranışlar girişimciliğin belirlenmesinde önemli faktörlerdir. Demografik olarak ise ailede ilk çocuk olanların, erkeklerin, eğitim düzeyi yüksek olanların ve girişimci yapıya sahip ailelerde doğanların, girişimci olma olasılıkları daha yüksektir. Yine yaş, medeni durum, ailenin gelir durumu gibi faktörler de demografik olarak önemli faktörlerdir. Bireysel yaklaşımda son dönemlerde üzerinde en çok durulan özellikler psikolojik özelliklerdir (Özden, vd, 2008:336-337).

Girişimci kişiliğin niteliği, kurulan işletmelerin başarısı ile yakından ilgilidir. Kurulan işletmelerin çoğunlukla başarısız duruma düşmeleri, girişimcilerin sahip olmaları gereken kişilik özelliklerinin bulunmayışından kaynaklanmaktadır. Kendine güveni az, risk almaktan korkan, yeniliklere

uyum algılaması zor, yaratıcı gücü az olan birinin, başarı olasılığının çok yüksek olması beklenemez (Kinay, 2006:84).

Bireysel yaklaşım, girişimciliği daha çok psikolojik, demografik ve psikolojik özellikleri ele alarak açıklamaya çalışmaktadır. Psikolojik olarak, bireylerin değerleri, tutumları, yaşadıkları deneyimleri, davranışların bilinçaltından etkilenmesi vb etkenler girişimciliklerini belirlemede önemli roller oynamaktadır. Psikolojik özellikleri olarak motivasyon, kendine güven, risk alma, sabır vb davranışlar girişimciliğin belirlenmesinde önemli faktörlerdir. Demografik olarak ise ailede ilk çocuk olanların, erkeklerin, eğitim düzeyi yüksek olanların ve girişimci yapıya sahip ailelerde doğanların, girişimci olma olasılıkları daha yüksektir. Yine yaş, medeni durum, ailenin gelir durumu gibi faktörler de demografik olarak önemli faktörlerdir. Bireysel yaklaşımda son dönemlerde üzerinde en çok durulan özellikler psikolojik özelliklerdir (Özden, vd, 2008:336-337).

2.3. Planlanmış Davranış Teorisi

Planlanmış davranış teorisi, Ajzen tarafından ortaya atılmıştır. Planlanmış davranış teorisi üç faktörün davranışı tetiklediğini öne sürmektedir: kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü. Teoriye göre; bir davranış olumlu olarak algılandığı takdirde (kişisel tutum), o davranışın gerçekleştirilme olasılığı daha yüksektir. Yine teoriye göre bireyin önemli olarak kabul ettiği kişilerin, herhangi bir davranışa karşı tutumu (öznel norm) olumlu ise bu tutum bireyi o davranışı gerçekleştirmeye itecektir. Son olarak bireysel algılar kişinin davranış üzerinde kontrol sahibi olduğu (algılanan davranış kontrolü) yönünde ise bu durum davranışın gerçekleştirilmesini daha fazla teşvik edecektir (Nunko ve Ramkissoon, 2010:529). Yani teoriye göre bütün davranışlar belli sebeplere bağlı olarak ortaya çıkar. Davranışların sonuçları önceden hesaplanır, ortaya çıkan sonuçlardan herhangi birine ulaşmak için karar verilir ve karar eyleme dönüştürülür (Özbey, 2010).

Planlanmış davranış teorisi, bireylerin davranışlarını belirleyen faktörleri anlamaya çalışır. Planlanmış davranış teorisi sağlık, yönetim, pazarlama ve tüketici davranışı alanlarındaki pek çok bilimsel çalışmada da sıkça kullanılmıştır (Xiao ve Wu, 2008:29-45).

Davranışlar kararlaştırılmış niyetler neticesinde meydana gelir. Niyet ise, daha önce karar verilmiş olan herhangi bir sonucu elde etmektir. Bu yargıya göre, tutum niyeti belirler, niyet ise davranışı ortaya çıkarır (Özbey, 2010).

Planlanmış davranış teorisine göre üç değişken niyeti etkiler. Bu değişkenler; kişisel tutum, öznel (subjektif) norm ve algılanan davranış kontrolüdür. Burada kişisel tutum, bireyin kendi inançlarına dayalı olarak bir davranışa karşı oluşturduğu olumlu ya da olumsuz düşünceleri ifade eder. Öznel norm ise kişinin etrafındaki önemli olduğunu düşündüğü kişilerin fikirlerinin davranışa olan etkisini ifade etmektedir. Algılanan davranış kontrolü ise bir davranışı gerçekleştirmenin zorluğunu ya da kolaylığını ifade etmektedir (Rutherford ve De Vaney, 2009:1-16).

Planlı davranış teorisine (TPB) göre, girişimcilik niyeti kişinin girişimci davranış gerçekleştirmek için yapacağı çabayı göstermektedir. Böylece girişimcilik niyet, davranışı etkileyen üç motivasyonel faktörü ele almaktadır (Liñán, 2004:5).

2.3.1. Kişisel tutum

Araştırmacılara göre tutum kavramı bir takım insan, nesne veya konular hakkında olumlu veya olumsuz duygulara işaret eden genel bir kavramdır. Tutum insanların davranışlarının öncüsü sayılır; çünkü davranıştan önce oluşur ve davranışın ortaya çıkmasına öncülük eder. Tutum sonucu bireyler davranışlara yönelirler, yani her tutumun altında bir davranış eğilimi yatar. Aynı zamanda tutumun ortaya çıkmasına yol açtığı duygu, düşünce ve davranış eğilimleri bütünleşir. Tutum gözlenemez ama insanların davranışları değerlendirilerek onların sahip oldukları tutumun hangi yönde veya nasıl bir nitelik taşıdığı anlaşılabilir (Özbey, 2010).

Kişisel tutum, bireyin bir girişimci olma konusunda sahip olduğu olumlu ya da olumsuz kişisel bir değerlendirme derecesini ifade eder. Kişisel tutum sadece duygusal değil (severim, cazibeli), aynı zamanda mantığa dayalı değerlendirilmiş düşünceleri de (avantajları var) içerir (Liñán ve Chen, 2009:596).

2.3.2. Öznel norm

Öznel norm, girişimci davranışları yürütmek veya yürütmemek için algılanan sosyal baskıyı ölçer. Özellikle, referans kişilerin bir girişimci olma ya da olmama kararını destekledikleri algısını ifade eder. Toplumun değer ve normları girişimciliği önemli ölçüde etkilemektedir. Öznel norm, kabul edilmiş inanç ve düşünceleri de ifade etmektedir (Park ve Blenkinsopp, 2009:546).

2.3.3. Algılanan davranış kontrolü

Ajzen'e göre insanoğlu kendisi için elde edilebilir sistematik ve rasyonel (akılcı) bilgileri kullanır. Ayrıca insanlar belirli bir davranışı yapmaya karar vermeden önce bu davranışın ne tür sonuçları olabileceği üzerinde düşünür(Özbey, 2010).

Algılanan davranış kontrolü bir girişimci olmanın zorluğunun veya kolaylığının algısı olarak tanımlanır. Bu nedenle, bu, yetkinlik ve algılanan fizibiliteye oldukça benzer bir kavramdır. Tüm bu üç kavram şirket yaratma davranışlarının yerine getirilmesine ilişkin duyu kapasitesini ifade eder. Bununla beraber son zamanda yapılan çalışma algılanan davranış kontrolü ve yetkinlik arasındaki farkı vurgulamıştır. Algılanan davranış kontrolü sadece muktedir olma duygusunu değil, aynı zamanda davranışın kontrol edilebilirlik konusundaki algıyı da içerir (Liñán ve Chen, 2009:596).

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ VE UYGULAMALAR

3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçek

Öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin değerlendirilmesinde, Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisinden yola çıkılarak Liñán ve Chen tarafından, İspanya ve Tayvan'da girişimcilik niyetini ölçmek amacıyla hazırlanmış olan ölçekten yararlanılmıştır. Ölçek, kişisel tutum (personal attitude), öznel normlar (subjective norm), algılanan davranış kontrolü (perceived behavioral control) ve girişimcilik niyeti (entrepreneurial intention) olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut 5, ikinci boyut 2, üçüncü boyut 6 ve dördüncü boyut 6 soru olmak üzere toplam 19 sorudan oluşmaktadır. Cevaplar, katılımcıların verilen ifadelere katılma derecelerini gösterecek tarzda 1 ila 5 arasındaki değerlerle ifade edilerek hazırlanmıştır. Liñán ve Chen'in araştırmasında bu ölçeğin güvenilirliği (Cronbach Alpha = 0,77-0,94) yüksek bulunmuştur.

3.2. Araştırma Örneklemi ve Uygulanan Analizler

Araştırma örneklemini; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu öğrencilerinden 134 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan örnekleme toplam 134 anket formundan elde edilen veri ve bilgiler SPSS.15 istatistik paket programı ile araştırmanın amaçları ve hipotezleri doğrultusunda çeşitli istatistiksel

analizlere tabi tutulmuştur. Sonuçların değerlendirilmesi için yapılan analizler şunlardır: Tanımlayıcı istatistiksel analizler, faktör analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi ve t testi.

3.3. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu araştırmada kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü bağımsız değişkenler, girişimcilik niyeti ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Burada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler ölçülmüştür. Bu konu ile ilgili olarak hipotezler geliştirilmiş ve bu hipotezlerin doğrulukları ve hipotezlerin desteklenip desteklenmediği araştırılmıştır. Değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte bir değişme varsa bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılmış ve korelasyon türü ilişkiler aranmıştır.

Araştırma modelinde görüleceği üzere; algılanan davranış kontrolünün, kişisel tutumun ve öznel normun girişimcilik niyeti ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu hipotezler oluşturulurken, araştırmada kullanılan ölçeğin oluşturulmasında yararlanılan, Linan ve Chen'in çalışmasındaki hipotezler ve literatürdeki hipotezlerden faydalanılmıştır. Bu çerçevede araştırmanın hipotezleri oluşturulmuştur. Tablo 3.1.'de araştırmanın hipotezleri, Tablo 3.2'de ise araştırmamızdaki bağımlı ve bağımsız değişkenler gösterilmiştir.

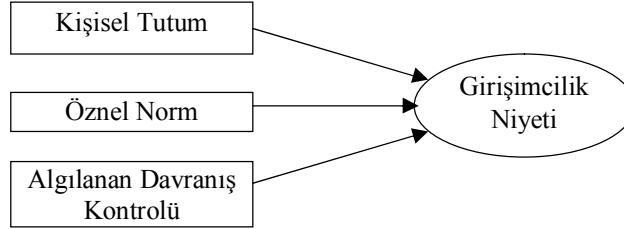
Tablo 3.1: Hipotezler

No	Tanım
1	Kişisel tutum ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır
2	Öznel norm ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır
3	Algılanan davranış kontrolü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır
4	Öğrenci cinsiyetine göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir
5	Öğrenci ailelerinde girişimci olup olmamasına göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir

Tablo 3.2: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Bağımsız değişkenler	X	Bağımlı değişkenler	Y
Kişisel Tutum	X_1	Girişimcilik Niyeti	Y
Öznel Norm	X_2		
Algılanan Davranış Kontrolü	X_3		

Şekil 3.1.'de analizimiz için kullanılan model simgesel olarak özetlenmiştir.

Şekil 3.1: Kişisel Tutum, Öznel Norm, Algılanan Davranış Kontrolü ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkiler

4. BULGULAR

Anket sonucu elde edilen veriler, SPSS 15.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Hipotezler, regresyon analizinde ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda test edilmiştir. Bu bölümde, araştırma sonucu elde edilen verilerin analizleri sonucu ulaşılan bulgular ve yorumlar, uygulanan istatistiksel analizlerin sıralamasına uygun olarak verilecektir. Araştırmaya katılanlar, % 41'i bay % 56,8'i bayan öğrencilerden oluşmaktadır. Ankete katılan öğrenciler; yaş durumlarına göre % 67,9'si (91) 19-21 ve % 32,1'i (43) 22-30 yaş grubuna girmektedir. Ankete katılan öğrencilerin kardeş sayılarına bakıldığında; öğrencilerin % 53,7'si 1-2 arasında kardeş sayısına sahip olduğu, % 46,3'ünün ise 3-10 arasında kardeşe sahip olduğu görülmüştür.

Öğrenci ailelerinde herhangi bir girişimcinin olup olmadığına baktığımızda ankete katılanların % 26,9'u (36) evet cevabını, % 71,6'sının ise (96) hayır cevabını verdikleri görülmüştür. Öğrenci ailelerinin ikamet yerleri dikkate alındığında, ankete katılan öğrenci ailelerinin % 8,2'si (11) köylerde, % 23,1'i (31) kasaba ve ilçelerde ve % 68,7'si (92) il içinde ikamet ettikleri görülmüştür.

4.1. Faktör ve Güvenilirlik Analizi

Faktör analizi bir faktörleşme ya da ortak faktör adı verilen yeni kavramları (değişkenleri) ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak da tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2009). Faktör analizinin tanımına uygun olarak, araştırmamızda faktör analizi yapmamızın sebebi anket öncesi yapmış olduğumuz grüplamanın doğruluğunu ölçmektir. Yani anket

öncesinde belirlediğimiz boyutlar altında, belirlediğimiz soruların toplanıp toplanmadığını istatistiksel olarak ölçmektir.

Faktör analizinde, bağımlı ve bağımsız değişkenler ayrı ayrı ele alınmış ve değişkenler bu şekilde analiz edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait faktör analizi sonuçları ve toplam açıklanan varyans % 69,663 olarak gerçekleşmiştir. Faktör yükleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Ait Faktör Yükleri

Bağımlı değişken	Sorular	Fak. yükü	Açık. var. (%)	Cronbach (α)
Girişimcilik Niyeti (Y)	E.3	,848	23,176	,925
	E.4	,836		
	E.6	,791		
	E.5	,777		
	E.2	,749		
	E.1	,591		
	B.3	,424		
Algılanan Davranış Kontrolü (X ₁)	D.4	,819	21,045	,878
	D.5	,779		
	D.3	,772		
	D.6	,726		
	D.2	,722		
	D.1	,630		
Kişisel Tutum (X ₂)	B.2	,840	16,269	,865
	B.4	,789		
	B.5	,766		
	B.1	,654		
Öznel Norm (X ₃)	C.1	,892	9,173	,779
	C.2	,871		
Temel Bileşenler Analizi. Rotasyon Yöntemi: Kaiser Normalizasyonu ile Varimax. Rotasyon 6 iterasyonda sonuçlanmıştır.				

Girişimcilik niyeti ölçeğine varimax rotasyonu ile faktör analizi uygulanmış ve başlangıçta beklenen faktör yüklerine (4 faktör) ulaşılmıştır. Analiz sonucunda B.3 sorusunun, anket tasarımında kişisel tutum boyutu altında olduğu düşünülürken; faktör analizi sonucunda bu ifadenin faktör yükünün girişimcilik niyeti boyutunda toplandığı görülmüştür. Analiz sonucuna göre elde edilen veriye dayanarak bu ifade girişimcilik niyeti boyutu altına alınmıştır. Tablo 4.1’den de anlaşılacağı üzere faktör yükleri 0,424 ile 0,892 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha değerlerinden de anlaşılacağı üzere; ölçekler, güvenilir veya yüksek derecede güvenilir bulunmuştur (Akgül ve Çevik, 2003:436; Aslan ve Özata, 2008:87).

Örneklemin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testleri uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0,891 olarak bulunmuştur. 0,5'ten küçük KMO değerleri değişken çiftler arasındaki korelasyonun diğer değişkenlerle açıklanamayacağını ve faktör analizinin uygun olmayacağını gösterir (Kalaycı, 2008:322). Analiz sonucu bulunan 0,891 KMO değeri, Bartlett testi sonucunda bulunan 1566,299 yaklaşık ki-kare değeri ve 0,000 anlamlılık düzeyi ile faktör analizinin kullanılmasının uygunluğu ortaya çıkmaktadır. Tablo 4.2'de KMO ve Bartlett Testine ait bulgular gösterilmektedir.

Tablo 4.2: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Bartlett küresellik testi	Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlilik Değeri	,891
	Yaklaşık Ki-Kare	1566,299
	Serbestlik Derecesi	78
	Anlamlılık	,000

4.2. Korelasyon Analizi

Araştırmanın bu bölümünde girişimcilik niyetini etkilediği düşünülen bağımsız değişkenlerle girişimcilik niyeti arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.3'deki korelasyon matrisinde verilmiştir.

Tablo 4.3: Değişkenler Arası Korelasyon Matrisi

Değişkenler		Y	X₁	X₂	X₃
Y	Girişimcilik Niyeti	1,000			
X₁	Kişisel Tutum	,664**	1,000		
X₂	Öznel Norm	,220*	,326**	1,000	
X₃	Algılanan Davranış Kontrolü	,585**	,363**	,106	1,000

Pearson Korr. (Korelasyon) ve Sig. (Anlamlılık)
** . Korelasyon, $\rho=0,01$ seviyesinde anlamlı (çift yönlü)
* . Korelasyon, $\rho=0,05$ seviyesinde anlamlı (çift yönlü)

Tablo 4.3'deki bulgulara göre, "öznel norm" ile "girişimcilik niyeti" arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($\beta = 0,220$, $\rho < 0,05$) bulunmaktadır. Yine "öznel norm" ile "kişisel tutum" arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($\beta = 0,326$, $\rho < 0,01$) bulunmaktadır. "Algılanan davranış kontrolü" ile "girişimcilik niyeti" arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($\beta = 0,585$, $\rho < 0,01$) bulunmaktadır. Yine "algılanan davranış kontrolü" ile "kişisel tutum" arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($\beta = 0,363$, $\rho < 0,01$) bulunmaktadır. Son olarak "girişimcilik niyeti" ile "kişisel tutum" arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($\beta = 0,664$, $\rho < 0,01$) bulunmaktadır.

4.3. Regresyon Analizleri ve Hipotez Testleri

Korelasyon analizi sonucu araştırma modelinde ileri sürülen boyutlar arasında ilişkilerin varlığı kanıtlanmıştır. Ancak korelasyon ilişkisi boyutlar arası ilişkilerin şiddeti ve yönü ile ilgilidir. Hangi boyutun diğer boyutları ne derecede etkilediğini tespit etmek için ise regresyon analizi gerekmektedir. Bu sebeple korelasyon analizi sonucu belirlenen boyutlar arası ilişkilerin niteliğinin açıklanması için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Regresyon analizi sonucunda değişkenlerin β katsayıları ve anlamlılık seviyelerine (ρ) göre hipotezlerimiz kabul ya da reddedilecektir. Bu tablolarda gösterilen unsurlar; bağımlı değişken, bağımsız değişken, beta katsayıları (β), anlamlılık (ρ), R^2 ve F değerleridir. Regresyon tablolarında bu değerlerin aynı formatta verilmesine dikkat edilmiştir.

Regresyon modelindeki R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, girişimcilik niyetindeki değişkenliğin % 56,8'i üç bağımsız değişken tarafından açıklanmaktadır. F değeri 59,339; anlamlılık düzeyi $\rho < 0,01$ 'dir. Yani üç değişkenin tamamı girişimcilik niyetini % 56,8 oranında (düzeltilmiş R^2) açıklamaktadır.

4.4. Girişimcilik Niyeti İçin Regresyon Sonuçları

Tablo 4.4'de görüldüğü gibi, analizde bağımlı değişken olarak "Girişimcilik Niyeti" alınmış ve bunu etkileyen bağımsız değişkenler seçilerek regresyon analizi (Anova Testi) yürütülmüştür. Bu regresyon modelinde; $R^2 = ,568$, $\rho = ,001$ ve $F = 59,339$ değerleri elde edilmiştir.

Tablo 4.4: Girişimcilik Niyetini Etkileyen Bağımsız Değişkenler

Bağımsız değişkenler	Beta (β)	Anlamlılık (ρ)
Kişisel Tutum (X_1)	,518*	,000
Öznel Norm (X_2)	,009**	,881
Algılanan Davranış Kontrolü (X_3)	,396**	,000
$R^2 = ,568$; $F = 59,339$; $\rho = ,000^a$		
** . Korelasyon, $\rho = ,01$ seviyesinde anlamlı (çift yönlü)		
* . Korelasyon, $\rho = ,05$ seviyesinde anlamlı (çift yönlü)		
Bağımlı Değişken "Girişimcilik Niyeti"		

Analiz sonuçlarına göre "kişisel tutum" ($\beta = ,518$; $\rho < 0.01$) boyutu "girişimcilik niyeti" üzerinde en güçlü etkiye sahip bağımsız değişkendir. "Algılanan davranış kontrolü" ($\beta = ,396$; $\rho < 0.01$) değişkeni de "kişisel tutum" düzeyinde olmasa da "girişimcilik niyetini" olumlu yönde

etkilemektedir. “Öznel norm” değişkeninin, “girişimcilik niyeti” üzerindeki etkisi de pozitifdir. Ancak, buna ilişkin hesaplanan katsayı beklenmedik bir şekilde istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır.

Regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre kabul edilen hipotezler şu şekildedir:

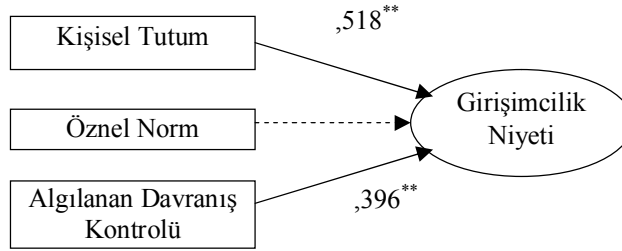
Hipotez 1. Kişisel tutum ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 3. Algılanan davranış kontrolü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre reddedilen hipotez şu şekildedir:

Hipotez 2. Öznel norm ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Şekil 4.1’de kişisel tutum, öznel norm, algılanan davranış kontrolü ve girişimci niyete ait regresyon sonuçları toplu bir şekilde şematik olarak gösterilmiştir. Kabul edilen hipotezlere ait ilişkiler kalın çizgili oklarla, reddedilen hipotezlere ait ilişkiler ise kesik çizgili oklarla gösterilmiştir.

Şekil 4.1: Kişisel Tutum, Öznel Norm, Algılanan Davranış Kontrolü ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkiler

4.5. Sosyo-Demografik Verilerle Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkilerin Tespitine Yönelik t-Testi

T-testinin uygulanıp uygulanmamasının kararının verilmesinde verilerin normal dağılıma uygunluğuna dikkat edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi kullanılarak (One Sample Kolmogorov Sminov Test) ölçülmüştür. Analiz sonucunda Assymp. Sig. (Anlamlılık) satırındaki değerlerin istatistiksel anlamlılık hesaplamalarında sınır değeri kabul edilen 0,05’den (%95 güvenilirlik)

büyük olduğu gözlenmiş; yalnızca öznel norm değeri 0,05'den küçük çıkmıştır ve öznel norma t-Testi uygulanamayacağına karar verilmiştir. Bunun dışındaki faktörlerin t-testine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Demografik değişkenler karşısında “girişimcilik niyetinin” değişkenlik gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla “cinsiyet” açısından t testi uygulanmıştır. Bulgular Tablo 4.5’de sunulmuştur.

Tablo 4.5: Girişimcilik Niyeti Açısından Öğrenciler Arasındaki Farklılıkları Gösteren Bağımsız t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	Ort.	t	Anlamlılık (p)
Girişimcilik Niyeti (Y)	Bay	3,8468	3,170	,002
	Bayan	3,3383		

Yapılan analize göre, bay-bayan öğrencilerin girişimcilik niyeti $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bir başka ifadeyle bay öğrenciler bayan öğrencilere göre daha fazla girişimcilik niyetine ($p = 0,002$) sahiptirler. Yapılan bu t testine göre kabul edilen hipotez şu şekildedir:

Hipotez 4. Öğrenci cinsiyetine göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin “ailelerinde girişimci olup olmamasına” göre “girişimcilik niyeti” farklılıklarını gösteren bağımsız t testi ise Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6: Girişimcilik Niyeti Açısından Ailede Girişimci Olup Olmamasına Göre Öğrenciler Arasındaki Farklılıkları Gösteren Bağımsız t Testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Ailede girişimci var mı?	Ort.	t	Anlamlılık (p)
Girişimcilik Niyeti (Y)	Evet	3,6944	1,145	,254
	Hayır	3,4851		

Yapılan analize göre, öğrencilerin girişimcilik niyeti istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır. Bir başka ifade ile öğrencilerin ailelerinde girişimci olup olmamasına göre girişimcilik niyeti farklılık göstermemektedir. Elde edilen bu bulguya göre reddedilen hipotez şu şekildedir:

Hipotez 5. Öğrencilerin ailelerinde girişimci olup olmamasına göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir.

4.6. Hipotezlere İlişkin Sonuçlar Tablosu

Hipotezlere ilişkin sonuçlar, Tablo 4.7’de gösterilmiştir. Modeldeki hipotezlerin tamamı tek yönlü olup, çift yönlü hipotezler bulunmamaktadır. Toplam 5 adet hipotezin sıralandığı Tabloda sonuçlara ilişkin olarak, Beta (β), Anlamlılık (ρ) ve Kabul/Ret (K/R) durumları görülmektedir. Buna göre; 3 adet hipotez % 1 seviyesinde anlamlı olduklarından kabul edilmiştir.

Tablo 4.7: Hipotezlere İlişkin Sonuçlar

No	Hipotezler	β	ρ	K/R
H ₁	Kişisel tutum ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır	,518 **	,000	K
H ₂	Öznel norm ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır	,009 **	,881	R
H ₃	Algılanan davranış kontrolü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır	,396 **	,000	K
H ₄	Öğrenci cinsiyetine göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir	-	,002	K
H ₅	Öğrenci ailelerinde girişimci olup olmamasına göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir	-	,254	R

5. SONUÇ

Girişimciliğin öneminin anlaşılmasıyla, bireyleri girişimciliğe yönlendiren faktörlerin tespiti de önemli hale gelmiştir. Girişimcilik hem kamu sektöründe hem de özel sektörde yaygınlaştırılmaya çalışılan bir olgudur. Çünkü bu olgunun örgütlere yerleşmesi hem örgütlerin hem de bireylerin performansını arttırmaktadır. Bu yüzden de girişimcilik niyetinin oluşmasında etkili olan faktörlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Böylece girişimcilik davranışının oluşumu kontrol altına alınabilir. Girişimcilik davranışının oluşması için gerekli koşullar belirlenebilir. Kontrol altına alınan bu süreçle örgütlerin başarısında bir ön koşul olan girişimci kişilerin oluşması için şartlar sağlanabilir ya da bu tip kişiler diğerlerinden ayrılabilir.

Ajzen’in Planlanmış Davranış Teorisinden yola çıkılarak hazırlanmış olan bu çalışmada, bireylerin niyetlerinin, davranışları belirlemede en etkili faktör olduğu kabul edilmiştir. Bu yüzden de davranışı belirleyen bu niyetleri etkileyen faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine bağlı Zeliha Tolunay Uygulamalı İşletmecilik ve Teknoloji Yüksekokulu öğrencilerinin ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen verilerin analizi sonucu kişisel tutumun, algılanan davranış kontrolünün ve demografik etkenlerden cinsiyetin,

girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve doğrudan bir etkiye sahip olduğu görölmüştür. Yapılan regresyon analizi sonucunda girişimcilik niyeti ile öznel norm arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır. Yapılan t testinde ise girişimcilik niyeti ile öğrenci ailelerinde girişimcinin olup olmaması arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçların elde edilmesinde araştırmanın kısıtları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle girişimcilik niyetinin oluşmasında etkili olan özellikle kişisel tutumun ve algılanan davranış kontrolünün karşılaştırmalı çalışmalarla derinleştirilerek araştırılması gerektiği ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

- AĞCA, V., YÖRÜK, D., “Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**, C.VIII, 2006, ss.
- AKGÜL, A. ve ÇEVİK, O., “İstatistiksel Analiz Teknikleri: SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları”, **Emek Ofset Ltd. Şti.**, Ankara, 2003.
- ASLAN, Ş. ve ÖZATA, M., “Duygusal Zekâ ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık Çalışanları Örneği”, **Erciyes Ün. İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı:30, Ocak-Haziran, 2008.
- AYTAÇ, Ö., “Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif”, **Dumlupınar Ün., Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 15, Kütahya, Ağustos-2006.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı”, Ankara, **Pegem Akademi**, 2009.
- HATTEN, S. T. ve KOH, Y. K., “The Tourism Entrepreneur”, *International Journal of Hospitality&Tourism Administration*, Vol.: 3, 2002.
- HISRICH, R. D. ve PETERS, M. P., “Entrepreneurship”, 5th Ed., **McGraw-Hill/Irwin**, New York, 2002.
- KALAYCI, Ş., “SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri”, **1. Baskı, Asil Yayınevi**, Ankara, 2006.
- KİNAY, H. F., “Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet İlişkisi: Kütahya’da KOBİ’lerin Girişimcilik Profili” **Anadolu Ün., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD**, Eylül-2006.

- KÜÇÜKALTAN, D., “Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Sayı:1, Haziran-2009.
- LIÑÁN, F., “Intention-Based Models of Entrepreneurship Education”, **Piccola Impresa/ Small Business: 3**, 2004.
- LIÑÁN, F., CHEN, Yi-Wen, “Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions”, **Baylor Un., Entrepreneurship Theory and Practice (ETP)**, 1042-2587, May-2009.
- LIÑÁN, F., RODRIGUEZ, J. C., “Entrepreneurial Attitudes of Andalusian University Students”, **44th ERSA Conference, Porto (Portugal)**, 21-25 August, 2004.
- NAKTİYOK, A., TİMURÖĞLU, M. K., “Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama”, **Atatürk Ün., İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 3, 2009.
- NUNKOO, R., and RAMKISSOON, H., “Gendered Theory of Planned Behaviour and Residents’ Support For Tourism”, **Current Issues on Tourism, Vol. 13**, No. 6, November, 2010.
- ÖZBEY, Ç., <http://www.cetinozbey.com/index.php?option=comcontent&task=view&id=623&Itemid=579>, 19.07.2010.
- ÖZDEN, K., TEMURLenk, M. S., BAŞAR, S., “Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi**, 7-10 Mayıs 2008, Bişkek.
- PARK, H., BLENKINSOPP J., “Whistleblowing as Planned Behavior –A Survey of South Korean Police Officers” **Journal of Business Ethics**, 85:545–556 Springer 2008 DOI 10.1007/s10551-008-9788-y, 2009.
- RUTHERFORD, L. G., and DEVANEY, S. A., “Utilizing the Theory of Planned Behavior to Understand Convenience Use of Credit Cards”, **Financial Counseling and Planning**, 2009.

SCIASCIA, S. and DE VITA, R., “The Development of Entrepreneurship Research”, **Liuc Papers, No: 146, Serie Economia Aziendale 19**, 2004.

TANRISEVER, N. H., “Avrupa Birliği’nde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İin İzlenen Politikalar ve Trkiye’deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu” **AB Genel Sekreterliği Sektrel ve Blgesel Politikalar Dairesi Uzmanlık Tezi**, Ankara, Mayıs 2004.

XIAO, J. Jian, WU, J., “Completing Debt Management Plans in Credit Counseling: An Application of the Theory of Planned Behavior”, **Journal of Financial Counseling and Planning**, 19 (2), 2008.